

REKOMENDACJE DO LOKALNYCH PROGRAMÓW PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Materiały przygotowane przez fundację Feminoteka wraz z 15 partnerkami z całego kraju w ramach projektu „Antyprzemocowa Sieć Kobiet” w ramach programu Obywatele dla Demokracji finansowanego z Funduszy EOG

Niniejsze rekomendacje są wynikiem monitoringu lokalnych programów antyprzemocowych prowadzonego w 2015 roku. Badaniem objęto wszystkie 16 programów wojewódzkich, 81 powiatowych i 221 gminnych. Łącznie zostało przebadanych 318 programów. Analizowane były one specjalnie przygotowaną ankietą pod kątem ilościowym i jakościowym. W ankiecie znalazły się pytania ogólne dotyczące zarówno systemu przeciwdziałania przemocy na poziomie lokalnym, współpracy z organizacjami pozarządowymi, jakości programów pod względem merytorycznym, informacji o osobach odpowiedzialnych za ich realizację czy budżecie przeznaczonym na realizację programu, jak i pytania związane z kwestią przemocy ze względu na płeć, która dla nas była priorytetowa (dlaczego ta kwestia była dla was najważniejsza, piszemy w następnym rozdziale). Sprawdzaliśmy zatem między innymi, czy podane dane statystyczne uwzględniają podział na płeć osób doznających przemocy i sprawców przemocy, czy program wprost zawiera informację, że osobami doświadczającymi przemocy domowej są najczęściej kobiety, czy odwołuje się międzynarodowych aktów prawnych dotyczących przemocy wobec kobiet, do których realizacji zobowiązała się Polska.

Analiza wybranych losowo ponad 300 programów z całej Polski, pokazała, że są one na bardzo niskim poziomie merytorycznym. Niektóre z nich miały zaledwie kilka stron. Z analizy dotyczących poszczególnych elementów lokalnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie wynikało, że wiele programów jest przygotowanych bardzo ogólnikowo, diagnozy są na niskim poziomie, brakuje konkretnych działań, konsultacji społecznych czy rzetelnych analiz zjawiska przemocy w rodzinie na swoim terenie. Perspektywa płci praktycznie nie jest w nich uwzględniana – tak na poziomie diagnozy jak i konkretnych działań czy to profilaktycznych czy interwencyjnych.

Poniżej przedstawiamy listę najczęściej występujących braków i niedociągnięć.

Z analizy programów antyprzemocowych na szczeblu lokalnym wynika, że:

- ✓ Zdecydowana większość - ponad 90% wszystkich analizowanych programów - nie definiowało poszczególnych rodzajów przemocy z uwzględnieniem kategorii płci.
- ✓ W diagnozie zjawiska przemocy na poziomie lokalnym zaledwie 25,2% podawane są dane ilościowe w podziale na płeć.

Materiały przygotowane przez fundację Feminoteka wraz z 15 partnerkami z całego kraju w ramach projektu „Antyprzemocowa Sieć Kobiet” w ramach programu Obywatele dla Demokracji finansowanego z Funduszy EOG

- ✓ Ponad 61% analizowanych programów antyprzemocowych w ogóle nie uwzględnia podziału na płeć wynikających z Niebieskich Kart, to znaczy, jakiej płci jest osoba doznająca przemocy ani jakiej płci jest osoba stosująca przemoc.
- ✓ W części diagnostycznej (na przykład w formie analizy SWOT) dotyczącej przyczyn przemocy - większość programów nie odnosi się do problemów związanych z płcią społeczno-kulturową (np. stereotypów płci, uprzedzeń wobec kobiet, społecznego przyzwolenia na agresję mężczyzn, dyskryminacji kobiet).
- ✓ Większość programów nie zwraca uwagę na potrzeby kobiet, jako osób doświadczających przemocy w rodzinach.
- ✓ Większość działań zdefiniowanych w programach nie odnosi się wprost do kobiet jako grupy doświadczającej przemocy.
- ✓ Samorzędy bardzo rzadko współpracują z organizacjami pozarządowymi, które specjalizują się w działaniach skierowanych do kobiet lub równościowych – zaledwie 5,7% badanych programów zawierało taką informację.
- ✓ Niezwykle rzadko, bo tylko w przypadku 6,3% programów, pojawiały się informacje na temat wymaganych kompetencji specjalistycznych posiadanych przez osoby świadczące wsparcie dla osób doświadczających przemocy lub standardy ich pracy.
- ✓ W sposobie monitorowania postępów w jego realizacji zaledwie 34,2% analizowanych programów każdemu działaniu zostały przypisane wskaźniki.
- ✓ W ponad połowie przypadków (53,2%) żadnemu działaniu nie zostały przypisane wskaźniki.
- ✓ W ponad 90% przypadków wskaźniki te nie zostały zdefiniowane są w podziale na płeć (dotyczą liczby kobiet i liczby mężczyzn).
- ✓ Zaledwie 13,8%, programów miało opracowane harmonogramy działań.
- ✓ Tylko 5% programów określiło konkretną wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację programu.
- ✓ Zaledwie 10,4 % programów odnosiło się do wniosków wynikających ze sprawozdań z realizacji poprzednich programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zaś jedynie 7,6% spośród nich wprost odnosiło się do tego, co należy zmienić/poprawić w dotychczas prowadzonych działaniach.
- ✓ Zdecydowana większość programów nie została poddana społecznym konsultacjom, znikomy procent programów (4,7%) zawierał takie informacje.

Materiały przygotowane przez fundację Feminoteka wraz z 15 partnerkami z całego kraju w ramach projektu „Antyprzemocowa Sieć Kobiet” w ramach programu Obywatele dla Demokracji finansowanego z Funduszy EOG

- ✓ Z programów wynika, że w mniej niż 2% przypadków w zespołach interdyscyplinarnych zasiadają przedstawicielki organizacji pozarządowych specjalizujących się w działaniach skierowanych do kobiet lub równościowych

Wszystkie organizacje międzynarodowe jak i europejskie od wielu lat podkreślają, że na przemoc w rodzinie i przemoc w związkach intymnych najbardziej narażone są kobiety i dziewczęta – nie ma wyjątku od tej reguły, w każdym kraju na świecie, w tym w Polsce, wszystkie dane statystyczne potwierdzają ten fakt. Samorządy mają niezwykle istotną rolę do odegrania w przeciwdziałaniu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet. Nikt lepiej nie zna potrzeb i problemów społeczności lokalnej. Władze lokalne są najbliżej swoich mieszkańców i zgodnie z zasadą pomocniczości, to one najskuteczniej mogą tu zadziałać. Konieczne są zatem działania na poziomie lokalnym, by tę sytuację zmienić, bowiem z doświadczeń Feminoteki wynika, że działania jedynie na szczeblu ogólnokrajowym są niewystarczające, ponieważ to na samorządach spoczywa odpowiedzialność za wdrażanie wytycznych ustawy antyprzemocowej i praktyczna realizacja tych zapisów. Dlatego konieczne jest zwrócenie uwagi na programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie przygotowywane przez samorządy i zadbanie o ich skuteczną, zgodną z europejskimi i światowymi standardami, realizację, a więc także o zwrócenie uwagi na kwestie przemocy wobec kobiet i dziewcząt.

Osoby doznające przemocy od systemu wsparcia najczęściej oczekują konkretnej zmiany swojej sytuacji. Ich poczucie bezpieczeństwa, a także faktyczne zapewnienie bezpieczeństwa, zależne jest także od tego, jaką rangę w hierarchii problemów społecznych będzie miała przemoc wobec kobiet oraz równouprawnienie kobiet i mężczyzn. To, co jest naszą codziennością, prowadzi do bagatelizowania przejawów dyskryminacji, nazywania nierówności „konfliktem”, przemocy – „kryzysem małżeńskim”, a kradzieży – „sprawowaniem zarządu majątkiem”. Bez nazwania rzeczy po imieniu i pokazania faktycznego źródła problemów, nie da się zbudować skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. To, w jaki sposób dana gmina tworzy swój lokalny program, w jaki sposób korzysta i zarządza swoimi zasobami oraz w jaki sposób postrzega swoją rolę w kształtowaniu postaw i świadomości mieszkańców, jest decydujące dla sposobu wykonywania obowiązków przez przedstawicieli poszczególnych służb i podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Materiały przygotowane przez fundację Feminoteka wraz z 15 partnerkami z całego kraju w ramach projektu „Antyprzemocowa Sieć Kobiet” w ramach programu Obywatele dla Demokracji finansowanego z Funduszy EOG

W związku z powyższym rekomendujemy, by w programach przeciwdziałania przemocy w rodzinie na poziomie lokalnym znalazły się następujące elementy:

- ✓ Definicje przemocy wobec kobiet i przemocy ze względu na płeć.
- ✓ Przedstawianie danych statystycznych z podziałem na płeć – tak w przypadku osób doznających przemocy jak i sprawców.
- ✓ Przedstawianie danych statystycznych z uwzględnieniem podziału także na wiek, miejsce zamieszkania, niepełnosprawność, status społeczno-ekonomiczny.
- ✓ Uwzględnienie problematyki stereotypów płciowych jako jednego ze źródeł przemocy wobec kobiet i dziewcząt w diagnozie przyczyn zjawiska przemocy.
- ✓ Przygotowanie działań – zwłaszcza profilaktyczne, edukacyjne – wprost odnoszących się i skierowanych do kobiet i dziewcząt.
- ✓ Zaproszenie do konsultacji programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie organizacji pozarządowych specjalizujących się w działaniach skierowanych do kobiet lub równościowych.
- ✓ Umieszczenie w programie wymaganych kompetencji specjalistycznych, które powinny posiadać osoby świadczące wsparcie dla osób doświadczających przemocy lub standardów ich pracy.
- ✓ Zamieszczenie w widocznym miejscu na stronie internetowej urzędu informacji, wraz z telefonem, gdzie mogą szukać pomocy osoby doświadczające przemocy.
- ✓ Opracowanie harmonogramów działań i osób odpowiedzialnych za nie.
- ✓ W sposobie monitorowania postępów realizacji programu każdemu działaniu powinny zostać przypisane wskaźniki z podziałem na płeć.
- ✓ Określenie konkretnej wysokości środków finansowych przeznaczonych na realizację programu – na przykład w procentach.
- ✓ Konieczne jest w stawianej diagnozie zjawiska przygotowanie wniosków wynikających ze sprawozdań z realizacji poprzednich programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, co należy zmienić/poprawić w dotychczas prowadzonych działaniach.
- ✓ Uwzględnienie w zespołach interdyscyplinarnych przedstawicielek organizacji pozarządowych specjalizujących się w działaniach skierowanych do kobiet lub równościowych, jeśli takie działają lokalnie.
- ✓ Uwzględnienie wsparcia materialnego dla osób doświadczających przemocy .

Materiały przygotowane przez fundację Feminoteka wraz z 15 partnerkami z całego kraju w ramach projektu „Antyprzemocowa Sieć Kobiet” w ramach programu Obywatele dla Demokracji finansowanego z Funduszy EOG

